

عفو معیاری و تقویت انسجام اجتماعی

غلامحسین محسنی اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه در نشست شورای عالی قوه قضائیه با اشاره به ویژگی‌ها و مختصات عفو معیاری اخیر، گفت: «در عفو معیاری اخیر برای آن دسته از محکومان که دارای شاکی خصوصی هستند، فرصتی لحاظ و تمهید شده تا بتوانند با کسب رضایت شکات خصوصی خود، مشمول عفو شوند؛ در همین راستا، از همین تریبون، این درخواست را از شکات خصوصی داریم که اگر چه مُحق و ذی حق هستند اما بزرگواری به خرج دهند و در صورت امکان، بخشش کنند تا زمینه آزادی و رفع محکومیت این دسته از محکومان نیز فراهم شود.» او ادامه داد: «همچنین در عفو معیاری اخیر فرصتی پیش‌بینی و لحاظ شده است تا محکومان مشروط بر توبه و اصلاح و جبران‌مافات، بتوانند مشمول عفو شوند؛ البته در اینجا ذکر این نکته ضروری است که مجرمینی که آزادی آنها مُخل امنیت مردم است، از شمولیت این عفو مستثنی شده‌اند و عفو معیاری اخیر شامل حال این دسته از محکومین نمی‌شود؛ لکن بر این گزاره اشاره می‌کنم که چنانچه این دسته از محکومین نیز حقیقتاً توبه کنند و به اصلاح رفتار خود بپردازند و خسارات وارده را جبران کنند، ممکن است در مواعید و مقاطع بعدی، مشمول عفو شوند کسانی که در جریان عفو معیاری اخیر از زندان آزاد شده و یا رفع محکومیت دریافت کردند، توجه و اهتمام ویژه داشته باشند که مجدداً به ورطه ارتکاب جرم نیفتند؛ چراکه در آن صورت برای دریافت عفو در مواعید و مقاطع بعدی، با مشکل مواجه می‌شوند و حتی ممکن است این فرصت را از سایر محکومین نیز سلب کنند. عفو معیاری اخیر می‌تواند انسجام اجتماعی را تقویت کند و به استحکام بنیان خانواده در خانواده‌های محکومان بینجامد.» اژه‌ای افزود: «مسئولین امر در معاونت قضایی قوه قضائیه و سازمان زندان‌ها و سایر بخش‌های ذیصلاح توجه ویژه داشته باشند تا محکومان محبوس که طبق مختصات عفو معیاری اخیر، واجد شرایط عفو شدن هستند، هر چه سریع‌تر از زندان آزاد شوند. همچنین این تعجیل در خصوص محکومان غیر محبوس نیز که واجد شرایط هستند، صورت گیرد. علاوه بر تعجیل، مسئولین امر باید دقت ویژه‌ای را نیز به کار بندند تا کلیه محکومانی که وفق مختصات عفو معیاری اخیر، واجد شرایط هستند و از مصادیق عفو معیاری می‌باشند، حتماً در شمول عفو قرار گیرند.»

رئیس دستگاه قضا همچنین گفت: «همه مسئولین، دست‌اندرکاران و صاحبان تریبون و رسانه و به‌ویژه رسانه ملی باید از کشور و نظام، روایت قدرت، قوت و اقتدار تولید کنند؛ البته این امر به معنای نادیده گرفتن نقاط ضعف و نواقص نیست؛ قطعاً همگان موظفیم که این نقاط ضعف و کاستی را برطرف سازیم؛ لکن تأکید مؤکد آن است که نباید این نقاط ضعف را بر جسته و بزرگمایی کرد و در مقابل، از دستاوردها و داشته‌ها و قابلیت‌ها غافل شد؛ اینها مواردی است که سبب سوءاستفاده دشمن و تغلب او در جنگ روایت‌ها می‌شود. در جنگ روایت‌ها، سکوت و برجسته‌سازی نقاط ضعف جایز نیست. نباید طوری حرف بزنیم که دشمن از حرف ما سوءاستفاده کند؛ نباید سخن ما برای دشمن، امیدآفرین باشد.» او در ادامه با اشاره به استمرار جنایات اسرائیل و نشست دوحه، بیان داشت: «رژیم صهیونیستی با استظهار و پشتیبانی تمام و کمال آمریکا، همچنان به جنایات سبعانه و وحشیانه خود در غزه ادامه می‌دهد و روزانه ده‌ها نفر از مردم غزه و حتی آنهایی که در صف غذا ایستاده‌اند را می‌کشد؛ رژیم صهیونی تمام خطوط قرمز را درنور دیده و از هیچ جنایتی دریغ نمی‌ورزد؛ این رژیم درنده هفته گذشته در دوحه قطر نیز مبادرت به تجاوز و جنایت کرد؛ اقدامی که شاید تلنگری باشد تا برخی حکام منطقه، محور شرارت و کانون ناامنی که رژیم صهیونیستی است را بشناسند.» اژه‌ای در پایان خاطرنشان کرد: «همه ما که در مقام قضا دارای منصب و اشتغال هستیم باید سه اصل ابتدایی و بدیهی را در همه احوالات مراعات کنیم و آن سه اصل عبارتند از: «رفتار محترمانه با مردم»، «اتقان آراء و تصمیمات» و «تسریع در رسیدگی‌ها و پیشبرد امورات قضایی و حقوقی مردم»- مردم از ما انتظار دارند که به این سه اصل، مقید باشیم و این حقیقتاً خواسته و انتظار زیادی نیست و در زمره وظایف و مسؤولیت‌های اولیه ماست.»

عکس: ایرنا

ورود به منطقه ممنوعه؟

بررسی دخالت نمایندگان مجلس در عزل و نصب‌های دولتی

نماینده و از او استعلام می‌کند که می‌خواهم آقای ایکس را در این پست بگذارم. آقای نماینده هم می‌فرماید که «امن برای این پست فرد دیگری را در نظر داشتم. در این دنیای موازی به قدری کارهای شبیه این تکرار می‌شوند که همگان خیال می‌کنند کار درست همین است...» اما دخالت نمایندگان و فشار بر دولت برای انتصاب افراد بنا به نظر تحلیلگران از جمله مواردی است که می‌تواند به تضعیف شایسته‌سالاری منجر شود. این در حالی است که روی کار آمدن نیروهای سفارشی، افزایش رانت و فساد اداری در شهرستان‌ها، بی‌ثباتی مدیریتی، کاهش نظارت مجلس بر عملکرد دولت و پایین آمدن پاسخ‌گویی دولت از جمله مواردی است که در چنین رویکردی شاهد آن خواهیم بود. از سوی دیگر اگر انتصابات براساس تفکرات سیاسی نمایندگان صورت گیرد ممکن است به ضعف مدیریت محلی و ناکارآمدی در توسعه شهرستان‌ها بینجامد. البته نمی‌توان منکر شد که گاهی ارتباط نمایندگان با مدیران محلی می‌تواند برای مردم منفعت داشته باشد. به عنوان مثال، اگر یک نماینده با پیگیری‌های خود موفق شود اعتبارات بیشتری برای حوزه انتخابیه‌اش جذب کند یا دولت را به رسیدگی به مشکلات محلی وادار سازد، این اقدام مثبت ارزیابی می‌شود. اما تفاوت مهم اینجاست که در چنین حالتی نماینده نقش

پریسا هاشمی

خبرنگار پارلمانی هم‌میهن

بر اساس قانون اساسی و تقسیم وظایف، نمایندگان مجلس نقش نظارتی و قانون‌گذاری دارند و اجازه ورود به مسائل اجرایی از آنها سلب شده است. بنابر همین قوانین نمایندگان نمی‌توانند مستقیماً در انتخاب فرماندار، بخشدار، مدیرکل‌ها یا رؤسای ادارات شهرستان دخل و تصرفی داشته باشند، چراکه انتصابات در هر سطحی حتی مدیران محلی در حیطه اختیارات قوه مجریه (به ویژه وزارت کشور) است. با این وجود شایعات و انتقادات بسیاری مبنی بر اینکه بخشی از نمایندگان با فشار بر استانداران و مسئولان دولتی خواهان انتصاب افراد نزدیک خود در پست‌های کلیدی هستند، گفته شده است. چنانچه علاوه بر تقه‌هایی که فعالان سیاسی استانی درباره این دخالت‌ها و فشارها بر استانداران داشتند، اخیراً هم یوسف پزشکیان در یادداشتی نوشت: «فرض کنید در یک دنیای موازی (غیر از ایران امروز ما) معاون وزیر یا رئیس یک سازمان در تهران می‌خواهد برای واحد شهرستانی سازمان رئیس انتخاب کند. زنگ می‌زند به یک

محمد امیر نماینده اهواز، باوی، حمیدیه و کارون:

دخالت نمایندگان قانون نانوشته است

هستند نمایندگانی که دخالت در انتصابات را طبق قانونی نانوشته در پیش گرفته‌اند. محمد امیر، نماینده اهواز، باوی، حمیدیه و کارون و عضو کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی درباره دخالت نمایندگان در انتصابات و اعمال نفوذ در دولت با هم‌میهن گفت‌وگو کرد که در زیر آمده است.

«گفته می‌شود برخی از نمایندگان در انتصابات دولتی نه پیشنهاد، بلکه دخالت می‌کنند. آیا این دخالت نمایندگان رخ می‌دهد؟ چرا دولت باید از نمایندگان مشورت بگیرد؟

این موضوع تعامل و یک قانون نانوشته است. اما اصرار نماینده بر انتصاب خلاف قانون و خلاف نص منویات رهبری است. رهبری واقعاً با این دخالت مخالف است.

«این دخالت چه تبعاتی در پی دارد؟

بسیاری از چالش‌هایی که ما در صنعت، حتی سیاست، آموزش و پرورش و فرهنگ‌مان داریم به دلیل انتصابات مورددار و بی‌دخالت حالاً نماینده و حتی نهادهای قدرت است. این دخالت‌ها سبب شده که در حوزه صنایع افراد صنعتی بیشتر کنج‌نشین شده‌اند و در بطن صنعتی حضور ندارند. افراد متخصص صنعت یا نفت و... حذف شده‌اند و افراد با استفاده از رانت دخالت نه تنها مجلس بلکه دیگر نهادهای قدرت منصوب شده‌اند. اما دخالت در انتصابات توسط نمایندگان قاعده کلی نیست. یعنی ممکن است بعضی از نمایندگان این کار را انجام داده باشند اما اظهارنظر اکثر نمایندگان در بحث مشورتی است. دخالت تعداد کمی از نمایندگان هم به کشور ضربه زده و نباید این اتفاق می‌افتاد. این یک ریل غلطی است که باید اصلاح شود. باز هم تأکید می‌کنم که فقط دخالت نمایندگان نیست کلاً نهادهای قدرت و نهادهایی

«مطالبه‌گر» دارد، نه «تعیین‌کننده مدیر». مخرب آن است که نماینده به جای مطالبه بودجه یا خدمات، اصرار بر عزل و نصب افراد پیدا می‌کند.

▼ وقتی روابط سیاسی جایگزین قانون می‌شود

دخالت نمایندگان در انتصابات، علاوه بر بُعد سیاسی، پیامدهای حقوقی و اداری نیز دارد. اصولاً عدالت اداری ایجاب می‌کند که فرصت‌های شغلی و مدیریتی براساس شایستگی‌ها توزیع شود. وقتی روابط سیاسی جای ضوابط قانونی را می‌گیرد، کارمندان شایسته‌ای که ارتباطی با نمایندگان ندارند، به حاشیه رانده می‌شوند. این بی‌عدالتی در محیط‌های اداری به سرخوردگی و کاهش بهره‌وری می‌انجامد. به‌ویژه جوانان متخصصی که با امید به بهبود ساختار وارد بدنه دولت می‌شوند، وقتی با دیوار روابط سیاسی مواجه می‌شوند، یا عطای کار دولتی را به لغایش می‌بخشند یا به سمت مهاجرت سوق پیدا می‌کنند. خروج ثروت یکی از پیامدهای مهاجرت است. مهاجران نه تنها بخشی از ثروت علمی و تجربی کشور را با خود خارج می‌کنند بلکه دارایی‌های خود را هم به همراه می‌برند.

▼ علت دخالت نمایندگان در انتصابات

اما برخی از نمایندگان هم معتقدند به دلیل ارتباطی که با مردم دارند، افراد را به مسئولان دولتی معرفی می‌کنند تا شایسته‌سالاری صورت گیرد و آمار بیکاری حوزه انتخابیه آنها کاهش می‌یابد. در حقیقت آنها دنبال آن هستند که خود را در جایگاهی فراتر از موقعیت‌شان نشان داده و در راستای حفظ پایگاه رأی و تأمین منافع حوزه انتخابیه‌شان بر انتصابات تأثیر بگذارند. از سوی دیگر برخی از نمایندگان معتقدند که در راستای وظایف نظارتی می‌توانند در برخی امور دخالت داشته باشند درحالی‌که انتصابات منطقه ممنوعه قانونی است. از سوی دیگر ورود نمایندگان به انتصابات نه تنها نقض تفکیک قوا و مغایر قانون اساسی است بلکه به اعتبار مجلس و وظیفه نظارتی آن لطمه وارد می‌کند. این موضوع حتی به اعتماد نیم‌بندی جامعه به دولت نیز آسیب می‌رساند چراکه افراد فاقد صلاحیت واقعی در رأس می‌نشینند و با ناکارآمدی به مشکلات و ناترازی‌ها در حوزه‌های مختلف دامن می‌زنند.

▼ دخالت مستقیم نماینده پیشین مجلس در انتصابات

البته نمی‌توان این موضوع را تنها زیر مجموعه شایعه و شائبه دانست. چراکه درخواست‌های آشکاری توسط نمایندگان پیشین مجلس برای انتصاب افراد مورد نظرشان وجود دارد. یکی از این نمایندگان (در مجلس یازدهم) آبان ۱۴۰۲ طی نامه‌ای به محمداقبر قالیباف، رئیس مجلس به طور آشکار خواستار ابطال حکم مدیرعامل شرکت پتروشیمی شازند شد. او در این نامه نوشت که پیگیری مستمرش برای انتصاب فردی مورد نظرش به نتیجه نرسیده است. اما رسانه‌ای شدن این نامه باعث شد که دخالت او در انتصابات دولت مشخص شود. با این وجود بسیاری از نمایندگان در این مورد به دولت‌ها هشدار داده و خواستار آن شدند که در مقابل این فشارها کوتاه نیایند چراکه استقلال قوا مورد تهدید قرار می‌گیرد و حتی برخی از آنها دخالت نمایندگان در انتصابات را خیانت به آرای مردم تعریف کردند. این هشدارها و تعاریف به نوعی صحه‌ای است که بر دخالت نمایندگان در انتصابات گذاشته می‌شود.

که توانستند در این مدت بر انتصابات اثر بگذارند بیشتر ثروت را کنترل می‌کنند. ثروت هم قدرت را بیشتر می‌کند.

«برخی از نمایندگان هم می‌گویند که به خاطر دغدغه و پیگیری مشکلات حوزه انتخابیه در انتصابات دخالت می‌کنند. اگر آنها در انتصابات دخالت نکنند، نمی‌توانند مطالبات مردم را پیگیری کنند و حوزه انتخابیه با مشکل روبه‌رو می‌شود؟ اگر آنها دغدغه دارند چرا به جای پیشنهاد از ابزار گفته شده از ابزار نظارتی (طرح سوال و استیضاح وزرا) استفاده می‌کنند؟

به نظرم کار بسیار غلطی است. هر مسئولی که منصوب می‌شود باید در مقابل نماینده پاسخگو باشد. فرقی نمی‌کند که مسئول منصوب به من نماینده باشد یا نباشد. در حوزه انتخابی اگر استاندار، فرماندار و دیگر مسئولان هم طیف نماینده باشد یا نباشد، می‌داند که نماینده می‌تواند از ابزار نظارتی خود مانند تذکر و طرح سوال استفاده کند. به همین دلیل قطعاً در همان راستا تعامل و همفکری ایجاد کنند تا مسئولان و نمایندگان مکمل هم‌دیگر باشند. اگر نماینده‌ای فکر کند حتماً نیرویی علی‌رغم متخصص نبودن باید بر مسند قرار گیرد اشتباه است. در حال حاضر چالش جدی کشور بحث مدیریتی است و دخالت‌های بی‌جامدیریتی را مختل کرده است. بنابر این این طرز تفکر باید اصلاح شود. باز هم می‌گویم که این دخالت‌ها و موضوعات پیرامون آن وجود داشته اما یک قاعده کلی در مجلس نیست.

«یعنی برخی از نمایندگان از ابزارهای قانونی برای دخالت در انتصابات استفاده کرده‌اند؟

تصمیمات مجلس براساس نظر جمعی است. مواردی وجود داشته که از ابزارها استفاده کرده‌اند اما به نتیجه نرسیده است.